د ښوونځیو تړلو پر کندهار ولایت ناوړه اغېز کړی

Author: Mohammad Ibrahim

په ولسوالیو کې د امنیت د نشتوالي له امله هلکان او نجونې له زده کړې بې برخې دي.

د مدني ټولنې فعالان ګوته څنډي چې په سویلي ولایت، کندهار کې د دولتي ښووڼځیو سیستم په ګډوډ حالت کې دی او څه ناڅه ۵۰۰۰۰ کوچنیان په بشپړ ډول د زده کړې له نعمت څخه بې برخې دي.

د کندهار ولایت د پوهنې رئیس، محب الله قادري آی ډبلیو پي آر ته وویل: «په کندهار کې ۵۷۳ ښوونځي موجود دي. له دغه شمېرې څخه ۴۲۰ یې پرانیستي دي. پاتې نور ۱۵۳ یې فعال نه دي.»

کندهار، چې له پاکستان سره ګډه پوله لري، په رواني شخړې کې ښکېل دی. د امنیت نشتوالي د زیاترو اوسیدونکو، په تېره بیا د لرې پرتو سیمو خلکو ژوند تریخ کړی دی.

قادري وویل، د شوراوک، ریګستان او غورک د ولسوالیو ټول حکومتي ښوونځي تړلي دي.

یو شمېر ښوونځي د شاه ولیکوټ، خاکریز، میانشین، نېش، میوند او ارغستان په ولسوالیو کې هم تړل شوي دي.

هغه وویل: «بې امنیتي، د ښوونځي نیمګړې وداني، د ښوونکو کمښت او په ځینو سیمو کې د ځایي خلکو نه همکاري او ملاتړ د دغه زیاترو ښوونځیو د تړل کېدو لاملونه دي.»

قادري وویل، د بېلګې په توګه، په ځینو ولسوالیو کې ښوونځي د لوست خونې نه لري. پکار ده چې د دغو ښوونځیو د بشپړ فعالیت لپاره د ۲۰۰ ښوونځیو ته ودانۍ جوړې شي.

د کندهار شتمنې کورنۍ کولای شي خپل اولادونه خصوخي ښوونځیو ته واستوي. د خصوصي ښوونځیو د اتحادیې رئیس، بشیر احمد بشرمل وویل، په کندهار کې پنځه خصوصي لېسې، اته منځني ښوونځي او اوولس لومړني ښوونځي موجود دي. په دې ښوونځیو کې د ۴۰۰۰ نجونو په ګډون ټول ۱۸۰۰۰ زده کوونکي پر لوست بوخت دي.

ټولې کورنۍ، په تېره بیا د لرې پرتو سیمو کورنۍ، نشي کولای خصوصي ښوونځیو ته خپل اولادونه ولېږي.

ټولنیز فعال فضل الباري بریالي ګوته وڅنډله، هر کال له زده کړې څخه د ۵۰ زرو کوجنیانو بې برخې کېدل، به نه یوازې پر کندهار، بلکې په ټول هېواد ډېر ناوړه اغېز وکړي.

هغه وویل: «هغه هېوادونه هیڅکله پرمختګ نشي کولای چې د زده کړې مرکزونه یې د زده کوونکو پر مخ تړلي وي. په کندهار کې ۱۵۳ ښوونځیو د تړلو خبره خورا خواشینوونکې ده.»

په افغانستان کې د خپلواکو رسنیو د ملاتړ د ادارې مشر، عبدالواسع غیرتمل له پورته خبرې سره موافق دی او وایي، دا د شرم خبره ده چې د افغانستان په تر ټولو لوی ولایت کې په دومره لوی شمېر کوچنیان له زده کړې بې برخې دي.

نوموړي ادعا وکړه، د ښوونځیو په تړلو کې ډېره پېره پر فساد اچول کیږي، ځکه حکومتي بودجه د سیمه ییزو چارواکو له خوا حیف او میل کیږي.

دا ستونزه د غور په څېر په نورو ولایتونو کې هم موجوده ده. سره له دې چې هلته ښوونځي تړلي دي، خو په منظم ډول د غایبو ښوونکو په نامه معاشونه اخیستل کېږي.

(د لا نورو معلوماتو لپاره وګورئ: افغانستان: د غور ولایت د ښوونې او روزنې سیستم سقوط ته نژدې دی)

غیرتمل زیاته کړه: «د دغه تړلو ښوونځیو په نامه په ملیونونو افغانۍ تر لاسه کیږي او وروسته دا پیسې په خپلو منځونو کې ویشل کیږي.»

قادري د کندهار د زده کړې په سیستم کې د هر ډول فساد خبره رد کړه. هغه وویل، د کندهار د پوهنې ریاست هلې ځلې کوي چې د کندهار ولایت د ټولو ولسوالیو تړلي ښوونځي بېرته پرانیستل شي، تر څو کوچنیان خپلو زده کړو ته دوام ورکړي.

هغه په دوام وویل، باید ووایو، چې له ۶۷۰۰۰ څخه د زیاتو نجونو په ګډون، څه دپاسه ۲۷۷۰۰۰ زده کوونکي په ښوونځیو کې پر زده کړه بوخت دي.

د پوهنې په ریاست کې، د ۷۱۳ ښځینه ښوونکو ګډون، ټول ۵۲۱۵ تنه ښوونکي رسما پر دندې ګومارل شوي دي. قادري وویل، همدارنګه نور ۲۰۰۰ تنه ښوونکي په موقتي ډول د ښوونکو په توګه په ښوونځیو کې تدریس کوي.

هغه وویل: «د تړلو ښوونځیو پرانیستل زموږ له لومړیتوبونو څخه دي. په دغه بهیر کې فساد نشته او نه به په راتلونکې کې وجود ولري. ښوونکو ته د تدریس په وړاندې معاش ورکول کیږي. د تړلو ښوونځیو ښوونکو ته معاش نه ورکول کیږي.»

یو شمېر خلک وایي، ستونزه تر دې کچې پراخه ده چې هواری یې د مرکزي حکومت لاسوهنې ته اړتیا لري.

د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمیسیون له حکومت څخه غواړي چې په کندهار کې د ښوونځیو تړلو ته پام واړوي.

د افغانستان د بشري حقونو د خپلواک کمیسیون د سیمه ییزې څانګې مشر، عبدالعزیز اکرمي وویل، حکومت ښایي د ښوونځیو

پرانيستلو ته لومړيتوب ورکړي، څکه زده کړې ته لاسرسی د هر ماشوم حق دی.

د کندهار د ولايتي شورا غړي، سيد احمد سيلاب وويل، په کندهار کې د نجونو د ښوونځيو ستونزه يې په کابل کې د چارواکو غوږونو ته رسولې ده.

هغه وويل: «ما څو څو ځله د کندهار د نجونو د ښوونځيو ستونزه په کابل کې د پوهنې وزير ته ياده کړې ده. هغوی د دغه ستونزې د هوار ژمنه کړې، خو تر اوسه هيڅ هم نه دي شوي او ټولې ستونزې، هغسې چې وې، پر خپل ځای پاتې دي.»

د کندهار د ولايت وياند، صميم خپلواک د سيلاب خبره مني او وايي چې په اړه هيڅ ګام پورته شوی نه دی. هغه وويل، د کندهار والي هم د کندهار د نجونو د ښوونځيو موضوع د پوهنې له وزارت سره ياده کړې، خو هيڅ نتيجه يې ورکړې نه ده.

د پوهنې وزارت د خپرونو او عامه اړيکو رييس، کبير حقمل په غبرګون کې وويل، ولايتي چارواکي د مرکزي حکومت له وس څخه پورته خبرې کوي.

هغه وويل: «يوازې د پوهنې له وزارت سره د ستونزو شريکول د دې معنا نه لري چې هغه به په چټک هواريږي. موږ ته د ټول هېواد مسؤوليت پر غاړه دی. موږ بايد خپل خدمتونه د ولايتونو تر منځ له تبعيض پرته په مناسب ډول چمتو کړو.»

حقمل وويل، دا خبره په اړوند رياست پورې تړاو لري او بايد هواره يې کړي.

هغه وويل: «که موږ زېر بنا ولرو، ټولې ستونزې هواريږي، خو کله ناکله د عمده تاسيساتو رغاول ډېره موده نيسي.»

د راتلونکې لپاره په ولسواليو کې د زيانمنو شوو کورنيو امکانات ډېر لږ دي، که هغوی وغواړي چې اولادونه يې زده کړه وکړي، بايد بل ځای ته پر کوچېدلو غور وکړي.

شپاړس کلن محمد اسلم اصلا د کندهار ولايت د خاکريز د ولسوال اوسېدونکی دی. کورن يې د هغه د زده کړو د دوام لپاره د ولايت مرکز ته وکوچېده. نوموړي هلک وويل، يوازن هيله يې دا ده چې که وشي، بېرته په خپلې ولسوال کې ښوونځي ته لاړ شي.

هغه وويل: «زموږ په سيمه کې ښوونځي تړلي دي. موږ غواړو هغه بېرته پرانيستل شي، ترڅو لوست پکې ولولو او له اندېښنې پرته خپلو زده کړ ته دوام ورکړو.»

د شاه وليکوټ د ولسوال اوسيدنکی، د ١٤ کلن ذبيح الله په نامه د هغه يو همټولګيوال په ورته حالت کې دی.

هغه وويل: «حکومت بايد موږ ته غوږ ونيسي او څومره ژر چې شوني وي، ښوونځي مو بېرته پرانيزي. که چېرته زموږ د ولسوال ښوونځي همداسې تړلي وي، د هلکانو او نجونو راتلونکې به نوره هم تياره پاتې شي.»

Location: افغانستان
Topic: Children
Education
Focus: Promoting Human Rights and Good Governance in Afghanistan

---

Source URL: https://iwpr.net/ps/global-voices/%D8%AF-%DA%9A%D9%88%D9%88%D9%86%DA%81%D9%8A%D9%88-%D8%AA%DA%93%D9%84%D9%88-%D9%BE%D8%B1-%DA%A9%D9%86%D8%AF%D9%87%D8%A7%D8%B1-%D9%88%D9%84%D8%A7%D9%8A%D8%AA-%D9%86%D8%A7%D9%88%DA%93%D9%87-%D8%A7%D8%BA%DB%90%D8%B2-%DA%A9%DA%93%DB%8C